

BOKMELDINGER

Sydøst-Asia etter Vietnam. Av Eugene R. Black. Elingaard Forlag. Oslo 1970. 171 s. Kr. 17,50 (hft.).

Den tidligere president for Verdensbanken skulle ha spesielle betingelser for å skrive om problemene i Sydøst-Asia. Han arbeidet i en årrekke med problematikken omkring utviklingslandene, og var dessuten rådgiver for den amerikanske president i saker som angikk den sosiale og økonomiske utvikling i denne delen av verden.

Når det gjelder Vietnam-krigen, er han stort sett kritisk overfor sitt lands politikk, men samstundes hevder han at intervensjonen gjaldt «viktige nasjonale interesser» som gikk ut på «å hindre at en enkelt makt skal dominere Asia». Så utvetydig har vel få amerikanske statsmenn uttrykt at den egentlige fienden var Kina, og man må vel kunne unnskyldte kineserne for hele tiden å ha påstått at den amerikanske intervensjonen i Vietnam var et ledd i amerikanernes forsøk på å isolere Kina. I Vietnam som i andre deler av verden har en slik intervensjon blitt et middel til å opprettholde status quo og et hinder for radikal forandring.

Black foreslår en ny politikk hvor diplomatiske forhandlinger igjen får spille hovedrollen. Han beklager at utformingen av utenrikspolitikken ofte er blitt overlatt til amatører i stedet for til den profesjonelle diplomat-tjeneste. Dette gjelder både utviklings-finansieringen og planleggingen av en fremtidig politikk for Sydøst-Asia. Mange av ulempene og mistakene kunne etter Blacks mening vært unngått, om man hadde erstattet det overveldende amerikanske nærvær og polititjenesten med en sindig anvendelse av diplomatiets kunst. Heri har han utvilsomt rett. Målet må bli en politikk i multilateral sammenheng og regionalt samarbeid.

Det langsiktige mål for et slikt regionalt samarbeid er etter Blacks mening utviklingshjelp. Men utvikling er ikke det samme som økonomisk vekst. Økonomisk vekst uten utvikling vil bare forsterke spenningen og splittelsen i samfunnet. Økonomiske faktorer er viktige, men kulturelle, historiske og psykologiske faktorer er like viktige, om ikke viktigere. Dette er visdomsfull tale som setter fingeren på en av hovedårsakene til at den amerikanske politikk i denne delen av verden igjen og igjen har forfeilet sitt mål. Man burde forlengst ha forstått at hvert land må få forme sitt eget utviklingsprogram på bakgrunn av sin egen spesielle historie og kultur. Mens det låner og tilpasser ting fra andre, må det lære av seg selv. Altså må vi skille mellom fremgang og utvikling, og utviklingens problemer kan ikke løses ved hjelp av økonomisk vekst alene. Utviklingen har å gjøre med kvalitet, og økonomisk vekst med kvantitet.

USA må la regionalt samarbeid (og her kommer diplomatisk samkjøring med Japan sterkt inn i bildet) ta plassen for dets nåværende overinnblanding i landene i Sydøst-Asia. Det underlige er at Black ikke engang antyder at Kina må være med, om et slikt regionalt samarbeid skal få varige frukter.

Lesere som ikke allerede kjenner forholdene i Sydøst-Asia, vil finne Blacks fremstilling av hvert enkelt lands stilling og problemer av særlig interesse. Skjønt det kan være ett og annet å sette fingeren på, er fremstillingen stort sett objektiv og nøktern. Ingen som har levd med i de senere års hendinger, vil motsi Black når han hevder at den amerikanske regjering ikke skal blande seg inn i de indre anliggender i «seks dusin fattige land» under påskudd av å tjene utviklingen, men heller slå inn på en politikk som gradvis overfører dens utviklingshjelp fra bilaterale til multilaterale tiltak. Og dette er selve kjernen i Blacks «nye politikk» for Sydøst-Asia.

Sverre Holth.

Kontinent i feber. Rapport fra Latin-Amerika. Av Kjell Nordstokke. Signalbøkene. Nomi Forlag, Stavanger 1971. 150 s. Kr. 15,-.

Det er godt med alt som gjøres for at også kirke og misjon her hjemme skal oppdage Latin-Amerika. Kjell Nordstokkes «Rapport» vil nok vise seg nyttig i så måte. Man må uttrykke sin beundring over hva han har oppfattet og fordøyet i den korte tiden han har oppholdt seg på dette kontinent. Boken er ment som en formidler av latin-amerikanske problemer til oss. Den berører en rekke ting innen kirke- og samfunnsliv som vanligvis ikke kommer med i misjonsrapporter.

Men alene er ikke denne boken nok til å forstå Latin-Amerika. Ikke fordi den er for kort, men fordi den på mange steder er overfladisk og noen steder direkte misvisende.

Min hovedinnvending er at forfatteren hadde stått seg på å begrense seg til Brasil. Det er her han har tilbragt det meste av tiden, og her røper han fin evne til å se og lytte selv. Men så snart han beveger seg over det ganske kontinent, blir det mer rotet. Både geografisk og saklig. Av og til er vi ikke sikker på hvor vi er. Midt under snarturer til andre land er vi plutselig tilbake i Brasil igjen.

Svakest er boken i behandlingen av indianerproblemen. Her vil leseren så avgjort finne støtte for den populære oppfatning at indianerne nå står foran en masseutryddelse. Dette holder ikke stikk. De rapporter som er kommet om organiserte utryddelser av indianerstammer, beskjeftiger seg med en uhyre liten gruppe av Latin-Amerikas indianere. Saken er ille nok, og må tas alvorlig også av kirkene. Men den må likevel ha de rette proporsjoner. Nordstokkes tall om indianerbefolkningen (s. 58) er åpenbart helt gale. Denne sak lar seg vanskelig studere fra Brasil. Her utgjør indianerne bare 0,14 prosent av befolkningen. De store indianerland er Bolivia, Ecuador, Peru, Guatemala og Mexico. Bortsett fra det siste tangerer de nesten 50 prosent av befolkningen i hvert av disse land og utgjør tilsammen ca. 14 millioner. Men bare en forsvinnende liten del av disse lever i jungelområder. Den langt overveiende del lever i Andesfjellenes høyland

og er på alle måter vesensforskjellig fra jungelgruppene. Bare i Ecuadors høyland finnes det over 100 forskjellige grupper eller «indianernasjoner» som det kalles fra gammelt av. De er omgitt av samfunnet, men er mer eller mindre villig til å bli assimilert av det. Dette er Latin-Amerikas indianerproblem nr. 1. Det er et uhyre komplisert problem som ikke lar seg beskrive med noen linjer. Man kan tale om en sosialøkonomisk diskriminering mer enn om en rasediskriminasjon. Å tale om indianerbefolkningen i Latin-Amerika uten å behandle det arbeid som utføres av «Instituto Indigenista Interamericano» eller, for den saks skyld av Verdens Forenede Fagbevegelse gjennom deres «Mision Andina» synes jeg er uforsvarlig. Og et standardverk som dr. G. Rubio Orbes «Aspectos Indigenas» av 1965 (Casa de la Cultura Ecuatoriana) kommer en ikke utenom. Jeg kan heller ikke unnlate å nevne et navn som Nordstokke støtter seg til. Det er svensken Lars Persson (s. 61). Denne svenske antropologs kamp mot indianermyrderiene er dessverre koblet sammen med uvederheftige angrep på den kristne misjon i alminnelighet. Da Nordstokke nevner hans navn (og antagelig har lest hans bok), finner jeg det påkrevet å si litt om Perssons bok nedenfor.

Kapitlene om kirkelivet i Latin-Amerika syns jeg også bærer noe preg av å være skrevet i Brasil. Her er mange og nyttige observasjoner om den romerske kirkes vilje til forandring de siste år og også nødvendig kritikk av mye av den evangeliske misjon. På den annen side sies det lite eller intet om de historiske kirkegrupper utenom de lutherske, lite om Det lutherske verdensforbunds arbeide og de kirker som springer ut fra forbundets initiativ. Det betyr nemlig mer enn man kan oppdage i tørre tall. Intet om våre lutherske seminarer i Argentina og Mexico, om det kristne radio-arbeid fra Quito og Bon Air, intet om Lingvist-misjonens store forskerarbeid i jungelområdene. Alt dette må berøres dersom kirkebildet i Latin-Amerika skal beskrives. Det økumeniske arbeid som utføres, begrenses også stort sett til Brasil. Men hva med for eks. Guernavaca?

Et punkt i slutten av boken er jeg meget enig i. Det er når Nordstokke sier at «utgangspunktet for vår misjon i Latin-Amerika bør være de allerede bestående lutherske kirker». Det må være galt å starte luthersk misjon i Latin-Amerika og late som om det lutherske arbeid og de økumeniske kontakter som dette har etablert, ikke eksisterer.

Endel skjemmende ting må jeg få påtale:

«Det er ikke nok at godseierne blir jaget bort» (s. 16). Er det slik Nordstokke forstår en riktig jordreform? Mener han at alle eiendomsbesittere er svindlere? «... Washingtons dollardiplomati søker alltid kontakt med og knytter seg til den finansielle eliten i landene» (s. 29). Hvordan har forfatteren dekning for en slik kategorisk påstand? Jeg kjenner eksempler på just det motsatte fra US toppdiplomaters side. Boken skjemmes av flere slike populær-radikalismer.

En mindre sak: Forfatteren bruker med vanlig norsk inkonsekvens ordene «amerikansk» og «nordamerikansk» om hverandre. Alle bøker om Latin-Amerika bør lære oss den konsekvente latinamerikanske språkbruk: Alle er «americanos», men noen er «sud-» andre «norte-americanos».

La intet av dette overskygge det faktum at Nordstokkes bok bør leses av alle som vil ha en innføring i Latin-Amerika. Den anbefales varmt.

Torgeir Havgar.

Indianerne i Sydamerika. En sag om folkedrab. Av Lars Persson. Dansk Samråd for Forenede Nationer, 1969. 24 sider.

Dette hefte inneholder beretninger om brutale overfall på indianerstammer i 4 latin-amerikanske land. Forfatteren bygger dels på rapporter av andre, dels på egne observasjoner. Dessverre kombineres forargelse og avsky overfor disse voldshandlinger med ikke mindre avsky og forakt for den kristne misjon. Skremmende enkelt-hendelser han er kommet over eller har hørt om, utlegges kategorisk som normal praksis. Misjonærene bryter ned «de moralske og sociale verdier» og misjonærer som oppgir gjerningen «på grund af forståelse og respekt for de indianske kulturer» er bare en liten «rask del af et sygt legeme». Man må spørre hvor forfatteren har vært når han påstår «indtil nu har jeg ikke seet nogen mission, der driver hospitaler og heller ikke engang med medicinsk uddannet personale». Selv vanlige turister som ikke studerer indianerne, kan ikke unnlate å finne ihvertfall 6 misjonshospitaler bare i Ecuador. Hans behandling av Språkmisjonærene («Instituto Lingüístico de Verano») er helt tendensiøs, og dette avsnitt prydes endog av et bilde der brasilianske gummisamlere maltrakterer en naken indianerkvinne. Denne bok spres idag blant ungdom her i landet gjennom skoler o.l., og man opplever å treffe ungdom uten noen motforestillinger. Det er sjelden å møte et så uvederheftig og tendensiøst angrep på den kristne misjon i vår tid, og man må spørre hvor det danske samråd for FN får sine midler fra til slikt.

Torgeir Havgar.

Sjømannsetikk. Av Roald Kverndal. Universitetsforlaget, Oslo 1971. 180 s. Kr. 14,00 (innb.).

Sjømannsprest Roald Kverndal, som vil være kjent for leserne av dette tidsskrift som forfatter av den verdifulle artikkel «Møtet mellom sjøfolk og ikke-kristne folkeslag som motiv for de eldste sjømannsmisjons-bestrebelse» (1969), har i denne «håndbok i yrkesetikk og livssynsorientering» — bokens undertittel — gitt oss en publikasjon som tør være enestående i sitt slag. Ved siden av instruktiv innføring i sjømannens arbeid, med de spesielle oppgaver og problemer som dette innebærer, gis det en fremstilling, ikke bare av sjømannsmisjonens fremvekst og stilling idag, men også av de forskjellige kirkesamfunn og de store verdensreligioner samt «ateistisk livssyn» (kommunismen og humanetikken). Kristendommens enestående utgangspunkt og innhold blir klart presentert, likeså — i denne sammenheng — misjonens nødvendighet og muligheter. Verdensmisjonen er et felles ansvar for hele kristenheten, heter det. Også en vanlig norsk sjømann betyr noe her. Særlig hvis han er godt orientert. Hvordan han kan bli det? «Kontakt Egede Instituttet for misjonskunnskap og misjongsgransking, Oslo...» (side 64)! I sannhet en bemerkelsesverdig bok!

O. G. M.